

G O S P O D A R

LETO 1933

17. MAJA

STEV. 8

O negovanju mladega sadnega drevja čez poletje

Vsako pomlad nasadijo naši kmetovalci-sadjarji razmeroma mnogo sadnega drevja. O tem nam pričajo razprodane drevesnice in pogled po mladih nasadih. Kljub veliki stiski ne morem opaziti, da bi bilo v splošnem manj smisla za napredek v sadjarstvu nego pred par leti, ko stiska še ni bila tako huda. Večina se ravna pri izbiri mladega sadnega naraščaja po priporočenem sadnem izboru, sadi drevje na pravem kraju in vobče tudi pravilno. Do tu bi bilo torej vse v redu. Žal, da pa ne moremo trditi tega o nadaljnjem negovanju mladega sadnega drevja od dneva, ko je bilo posajeno, do dobe, ko doraste in začne roditi. Večji del misli, da je s tem vse opravljeno, ako drevo boč ali manj pravilno posadi. Zato pa toliko mladega drevja na ta ali oni način prej ali slej propade in prav zato je tako malo lepih, enakomerno razvitih nasadov.

Drevo, kakršno dobimo iz drevesnice, pa naj je še tako lepo, še ni končno vzgojeno, kakor ni še dagojen otrok, ki dovrši osnovno šolo. Oba sta še mladiča, ki uprav v tej dobi nujno potrebujeja večše vloge, ako naj se razvijeta in dorasteta v vrednega in koristnega člana človeške družbe, drugi pa v zdravega, čvrstega člana nasada.

Tri bistvene dele, ki potrebujejo zlasti v mladosti neko določeno nego, ima vsako sadno drevo: korenine, deblo in vrh (krošnjo ali krono). Vsak izmed njih ima svojo posebno nalogo, ki jo izvršuje le tedaj, ako so mu dani za to potrebni pogoji. Poglejmo najprej korenine mladega drevesa in njih nego!

Korenine — in sicer skrajni, lasem podobni konci — so usta drevesa, debelejšje korenine pa, ki se vse stekajo v deblo, so pa požiralniki, ki prevajajo hrano v deblo. Poleg tega so pa korenine tudi v nekem oziru dihala, ker sprejemajo zračni kisik. Iz tega sledi, da moramo koreninam preskrbeti pred vsem dovolj hrane in zraka, ako naj drevo krepko raste in se nemoteno razvija. Vemo pa, da morejo korenine sprejemati samo v vodi raztopljeno, torej tekočo hrano. Imeti morajo torej poleg zadostne zaloge redivnih snovi (dobre, rodovitne zemlje) tudi dovolj vlage. Za vlago v naših krajih vobče ni treba biti preveč v skrbeh, ker imamo navadno preveč padavin. Toda skrbeti moramo, da vlago, ki se nabira iz padavin, v zemlji zadržimo, da prehitro ne izhlapeva v zrak. Z ničemer drugim pa vlage ne moremo bolj zanesljivo zadrževati v zemlji nego z rahljanjem površine, torej v našem slučaju z rahljanjem drevesnega kolobarja. S tem dosežemo pa tudi še dve drugi važni ugodnosti. Če je površina zemlje vedno rahla, dobivajo korenine vedno dovolj zraka, ki je končno tudi neogibno potreben zemeljskim bakterijam, brez katerih je zemlja mrtva, nerodovita. Rahljanje drevesnega kolobarja čez poletje je zlasti pri mladem sadnem drevju prva in najnujnejša zahteva v negi korenin. Izostati bi smelo samo ondi, kjer je zemlja prevlažna in je torej dobro, da preobilno vlago pomaga povživati tudi trava pod drevesom. Čim bolj pa je zemljišče, na katerem raste sadno drevo, suho, tembolj moramo vlago v zemlji zadrževati s pletvijo in rahljanjem drevesnega kolobarja. Vedeti moramo, da se še tako dobra zemlja in še tako pravilno gnojenje ne moreta uveljaviti, ako manjka v zemlji vlage in zraka in so

zemeljski bakteriji ovirani v svojem delovanju.

Drevesni kolobar bi bilo treba zrahljati pravzaprav za vsakim hujšim naličjem, ki zemljo zbijе in površje zablati. Da se pa izognemo temu delu, pokrijmo kolobar takoj sedaj spomladi s kakršnoli odejo, ki obvaruje zemljo, da se ne izsuši. Najizvrstnejšo tako odejo dobimo ako pokrijemo kolobar z drobnim gnojem. Za silo je dober tudi mah, plevel, listje, smrekove veje itd. Pod tako odejo ostane zemlja skozi celo poletje rahla in vlažna in zemeljski bakteriji se jako povoljno razvijajo in silno ugodno vplivajo na rast drevesa.

Obdelan kolobar okrog drevesa bi moral segati tako daleč, kakor daleč segajo korenine. Čim starejša je torej drevo, tem večji bi moral biti premer. Ko bi naši sadjarji vsaj prvih pet let po saditvi upoštevali to pravilo, pa bi vzredili in odgojili dokaj več in dokaj lepšega sadnega drevja.

K negi korenin spada tudi gnojenje. Čez poletje se posebno dobro obnese zlasti zalivanje z gnojnicco. Pri tem poslu je treba pa upoštevati tale tri pravila: 1. Z gnojnico gnojimo samo zdrava drevesa, ki so že vkoreninjena in rasto že najmanj eno leto na stalnem mestu. Letos posajenega drevja nikdar ne zalivajmo z gnojnicco! 2. Gnojnico dajmo razredčeno in takoj po dežju ali celo med dežjem. Z nepravilnim gnojenjem z gnojnico je bilo uničeno že marsikatero mlado sadno drevo. 3. Gnojnice ne zlivajmo k deblu, ampak ob robu kolobarja, kjer se nahajajo živike (lasaste korenice), torej pravzaprav usta drevesa.

g Seme konopelj iz Italije. V Italiji, in sicer v okolici Bologne, se pridobiva baje najboljše seme konopelj v Evropi. Zato je naša vlada dovolila nakup semena od tam ter v ta namen določila pol milij. Din. Tej akciji so se pridružile tudi dunavska banovina s prispevkom 300.000 Din, vardarska s 50.000 Din in savska s 50.000 Din. Komisija za nakup tega semena, sestavljena iz strokovnjakov, je že odpotovala v Bologno.

Zatiranje plevela na njivah

Pomlad je tu, sonce segreva zemljo in v njej se poraja življenje. Seme kali, klice silijo iz tal, brstje odganja in razne korenine in korenike razvijajo poganjke in povsod sili zelena barva mladega rastlinstva na dan. Tudi naše njive ozelene, toda to zelenje ni poljedelcu vedno prijetno, kajti več je plevelnih škodljivih rastlin kot pa koristnih. Plevel mladim setvam, ker jim jemlje hrano in on dobro ve, če ga sedaj ne bo zmagal, mu tudi pozneje ne bo kos. Dobro mu je tudi znano, da največ škoduje plevel mladim setvam, ker jim jemlje hrano iz zemlje, svetlobo in zrak. Dokler je v zemlji še slabo vkoreninčen, se da še lahko uničevati. Ko se je pa razrastel, je že toliko škodoval posetvam, da je njegovo zatiranje skoraj že brez pomena. Zato mora biti skrb vsakega umnega kmetovalca, da uniči plevel že v razvoju.

Kakšna sredstva imamo pa za zatiranje plevela spomladi? Najboljše orodje je brana. Brananje njiv takoj, ko ozelene od plevela, je najuspešnejši pripomoček proti njemu. Branati pa moramo bolj na rahlo in le ob sončnem dnevu, po možnosti predpoldne. Zobje brane izrujejo mlade plevelne rastline, ki jih nato sonce posuši. Na ta način uničimo največ plevela ne samo na neobdelanih njivah, ampak tudi na krompirju, žitu in na drugem obdelanem svetu. To delo je lahko in zelo učinkovito, žal da se ga pri nas še premalo upošteva. Branati treba pa samo suhe njive in ne po dežju, kajti drugače se plevel zopet vkorenini.

Najdragocenejše sredstvo proti plevelu pa je pletev. S pletvijo treba začeti takoj, ko se plevel prikaže med kulturnimi rastlinami. Če zamudimo pravi trenutek, se nam razraste, razcvete in nastavi seme in škoda je že tu. Vso hrano, ki jo je potreboval za svoj razvoj, je ukradel rastlinam, ki se radi tega mnogo slabše razvijajo. Poznejša pletev jim ne more več zadostno koristiti. Pleti že raz-

raščen plevel stane mnogo več, ker je to delo bolj težavno in zamudno. Največjo škodo si pa povzroči tisti kmet, ki pusti plevel dozoreti in seme raztrositi. Takih njiv ni več tako lahko očistiti.

Plevel z roko je dobra in temeljita, toda žal navadno predraga in zamudna. Mnogo hitrejša in cenejša je plevel s kultivatorjem, okopalnikom (planetom), s katerim plejemo posebno okopavine, ki jih sadimo v vrste: koruzo, krompir, peso. Tak okopalnik ne bi smel manjkati na nobeni kmetiji; prav tako, kakor ima vsak posestnik svoj plug, tako bi moral imeti okopalnik. Z njim lahko vsak teden opleje njive, ne da bi ga to mnogo stalo. Kar ostane plevela med rastlinami v vrstah, tistega lahko izruje vsaka ženska moč. Okopavine zahtevajo čisto zemljo. Prav tako uničujemo plevel tudi z okopavanjem in osipavanjem, pri čemer moramo skrbno paziti, da odstranimo vse izruvane plevelne rastline z njive, da ne začno zopet odganjati.

Plevel, okopavanje, osipavanje in ogrebanje rastlin so najuspešnejša sredstva za zatiranje plevela spomladi. S temi deli dosežemo pa še drug namen: rahljanje zemlje. Okopavine zahtevajo rahlo zemljo, da pride vanje zrak in vlaga, da se rastlinska hranila bolje pripravi in korenine nemoteno razvijajo. Z njimi preprečimo tudi izhlapevanje vlage iz zemlje, ter jo ohranimo za poznejše bolj suhe mesece.

Če hočemo torej doseči zadovoljive pridelke na naših njivah, moramo skrbno zatirati plevel in ohraniti zemljo v rahlem stanju.

g Omejitve hmeljskih nasadov. Z ozirom na rastoče cene hmelja so vojvodinski hmeljarji začeli z vso vnemo zopet zasajati hmelj. Da prepreči ta nezdrav postopek, je kmetijsko ministrstvo izdalo odredbo, da se saditev hmelja posebno v donavski banovini čimbolj omeji, to zlasti tam, kjer se pridelek radi svoje slabe kakovosti težko spravi v denar. Okrajni kmetijski referenti imajo nalog to saditev omejiti in skrbeti, da se to izvede brez škode za tamošnje poljedelce, oziroma hmeljarje.

Nekaj pripomb k hlevskemu zelenemu krmljenju

Za hlevsko krmljenje živine v poletnem času prihaja v poštev največ zelena krma. Najvažnejše rastline za zeleno krmo so trave, med katere prištevamo tudi žitne vrste, v kolikor jih pridelujemo za zeleno krmljenje. Dalje spadajo med zelena krmila razne detelje, kakor domača detelja, lucerna in rdeča detelja ali mkarnatka. Izmed drugih rastlin se sejejo in pridelujejo za zeleno krmo grašica, turščica itd. Najboljšo zeleno krmo pa nam dajejo razne mešanice trav, detelj in drugih krmskih rastlin.

Krmske rastline za hlevsko zeleno krmljenje je najbolj primerno kositi tik prej, ko se razcvetijo in gredo v cvet. Takrat nam dajo že zadosten pridelek in so še dobro in lahko prebavljive. Ko pridejo krmske rastline že v polno cvetje, ali pa ko deloma že celo odcvetijo, postanejo trdostebelaste, so manj redilne in težje prebavljive nego pred razcvetenjem.

Ne pokladajmo preveč zelene krme naenkrat v jasli, da je živina ne bo raztresala. Vsa taka raztresena krma preide večinoma neizkoriščena naravnost v gnoj. Zato pokladajmo ob vsakem krmljenju krmo v jasli le po malem in večkrat toliko časa, da živino nasitimo. Tako pokladano zeleno krmo živina tudi raje žre. Glejmo, da bomo pokladali vedno le svežo zeleno krmo. Kosimo jo zjutraj, ko ni več rosna, ali pa proti večeru, preden se orosi. Doma jo hranimo v hladnem senčnem prostoru v prav rahlih ped visokih plasteh. Vela, ugreta, pa tudi rosna ali mokra zelena krma lahko povzroči nevarne bolezni v prebavilih, zlasti pa napenjanje.

Tudi pri zelenem krmljenju morajo biti v krmi vse redilne snovi, ako hočemo imeti od živali koristi in dohodke. Kdor bo na pr. krmil poleti samo zeleno turščico mladi goveji živini in mlečnim kravam, jih bo slabo krmil, ker je v zeleni turščici veliko premalo beljako-

vin, radi česar se bodo mlade živali le slabo razvijale, pri mlečnih kravah pa se bo znižala množina mleka. Da se izognemo taki gospodarski škodi, je treba poleg zelene turščice pokladati živini tudi kakšno močno krmilo, ki ima obilo beljakovin (otrobi, oljnate pogače). Pri tudi na ta način si lahko pomagamo, da mešamo med zeleno turščico takšna zelena krmila, v katerih je zlasti obilo beljakovin, na pr. detelje.

Nekaj nasprotnega kakor pri zeleni turščici opazujemo pri mladi detelji (zlasti pri mladi lucerni). V tej je poleg drugih redilnih snovi obilo beljakovin. Če torej krmimo samo mlado deteljo, dobiva žival navadno več beljakovin v svoje telo, kakor pa jih more primerno in dobro izrabiti. Zato se priporoča mešati med mlado deteljo nekoliko zrezane slame. Slamo ali slabše seno je dobro mešati tudi zategadelj med mlado deteljo, da preprečimo nevarno napenjanje živine.

Zelena krmila so sočna, ker je v njih okrog 75–80% ali tudi več vode. Radi visokega odstotka vode ni priporočljivo krmiti konjem in ovcam izključno le zelene krme. Zlasti deteljo moramo krmiti konjem in ovcam v zelo omejeni množini. Govedo bolje prenaša in izkorišča vodeno krmo, radi česar ga lahko krmimo tudi samo z zeleno krmo, da je le v njej predvsem dovolj beljakovin. Le volí, ki opravljajo težko delo, naj dobivajo suha krmila. Prašiči izkoriščajo zelena krmila prav dobro.

Na splošno deluje zelena krma na živino zelo ugodno, ker je lahko prebavljiva, tečna, deluje kot lahko čistilo ter čisti in osvežuje kri. Zato pa je zelena krma za živali, ki so večinoma le v hlevu, zelo zdrava in krepilna. ip.

g Ljubljanska blagovna borza. Cena pšenici je v zadnjem tednu nekoliko nazadovala. Nudijo: Pšenica po mlevski vozni na vsaki slovenski postaji, plačljiva v 30 dneh: baška 76 kg težka po 275—277.50 Din, banatska 77 kg težka 277.50—280 Din; koruza času primerno suho 120—122.50 Din, moka 450—455 dinarjev, banatska »Og« 460—465 Din.

Zzdr. Hugon Turk:

Glaka, lasje, volna in ščetine

Vse v naslovu navedeno spada med nitkaste rožene tvorbe, med roževino, ki ima ne samo pri različnih živalih, ampak celo pri isti živali različno barvo, debelino in dolžino, zato tudi različna imena, kot so: kožna dlaka, tipalni lasje (v okolici ustnic, oči, na licu, obrvih), žima (v konjski grivi, čopu, repu, v govejem čopu in repu), volna pri ovcah, ščetine na koži prašičev, mehki puh in razna poddlaka.

Na vsaki dlaki, lasu, volni in ščetini razlikujemo lasno betvico in lasni koren. Lasno betvico imenujemo oni del, ki sega preko pokožne plasti in ki izrašča iz kože poševno ter se končuje s konicico, ki je enostavna, ali pa razdeljena v več koncev. Betvica je splošno valjasta, le pri ovčji volni je stisnjena; njena barva je različna in se tudi lahko spreminja. Barvilo imenujemo pigment. Lasni koren je zataknjen v srednjo plast kože (v usnjico); dostikrat sega tudi v tretjo plast te kože ali v mezdno, da celo še globlje v spodaj ležečo mišico. Na doljnem koncu je koren odebeljen, bele barve, mehek in z nitkami obraščen ter se imenuje lasna čebulica. V njej leži kal dlake. Lasni koren obdaja še posebna vrečica, katero obrašča na notranji strani roževinasta tenčica zunanje telesne kože in se imenuje ovoj lasnega korena.

V votlino lasne vrečice ali lileka se odpirata v bližini kožnega površja dve žlezi lojnici, kateri pripravljata mazilo dlaki, da se le-ta obvaruje izsušenja in da ostane prožna, gladka ter nepremočna. Vsa dlaka in druge tvorbe te vrste so torej naravno mastne in se svetlikajo, kar je važno za zdravje.

Če pogledamo dlako (las, volno, ščetino) pod drobnogledom, vidimo, da obstoja iz treh plasti: zunanje kožice, skorje in stržena. Izjema je le pri otipalnih lasih, ki imajo dvojno vrečico.

Pri živalih izpada dlaka zunanje te-

lesne kože spomladi in jeseni ter se prilagodi gorkemu oziroma mrzlemu letnemu času, kar je za živalsko zdravje silno važno. Ob času, ko se premeni dlaka, se morajo živali dobro negovati, čistiti in krepkeje krmiti. Pred zimo zrastejo med navadno dlako še druge gostejše dlake, ki spomladi zopet izpadejo.

Zapomniti si moramo, da le na zdravi koži raste zdrava dlaka. Kožne bolezni, slaba krma, zanemarjena nega, opuščanje »strigljanja« povzročajo izpad dlake, ostala pa izgubi blesk in gladkost. Žival postane mršava in dobi tudi pusto, trdo kožo. Posebno velja to za konje. Zima konjskega in govejega repa, potem griva in ščetine prašičev se ne izmenjavajo.

Zanimiv je električni pojav na dlaki: če ponoči močno drgnemo črno dlako v smeri njene lege, vidimo električne iskre in dotične živali postanejo nemirne. Vsako drgnjenje proti naravni legi dlake je živalim neprijetno, celo zoprno in se temu branijo.

Dlaka in vse gori navedene roževinaste tvorbe so dobra gnojila, ker vsebujejo dosti dušika. Upirajo se dolgo časa gnilobi; želodec in čreva jih nikdar ne prebavijo in jih dobimo še neprebavljene v blatu ali gnoju.

O velikanski koristi volne in o uporabnosti ščetin ni treba še posebej govoriti, ker jih vsakdo pozna.

Prevažnega pomena pa so dlaka, lasje, volna in ščetine na živem telesu živali. Vse te tvorbe so slabi prevajalci toplote. S tem uravnavajo živali razlike med zunanjo toploto in telesno toplino, ter imajo tako naravna varnostna sredstva zoper mraz in vlago ter prehlad. Služijo dalje čutu tipa in obvarujejo živali v temi pred poškodbami (otipni lasje ob ustnicah, očeh itd.). Dlaka je tudi slab prevodnik elektrike. Z dolgo dlako = zimo grive in repa se branijo živali pred nadležnim mrčesom. Tudi tu vidimo, da je vse prav in dobro ustvarjeno.

Priprava goveje živine za planinske pašnike

Približuje se čas, ko pojde živina zopet na planinske pašnike, za katere jo je treba primerno pripraviti. Pred vsem preglejmo, če so parklji v redu. Predolge parklje je treba pravilno odrezati. Kdor sam ni vešč tega dela, naj ga izvrši skupno s kovačem, ki je izučen v podkovstvu. Seveda ne smemo odlašati z rezanjem in prikrajševanjem parkljev do dneva, ki ga določimo za odhod živali v planine. Dobro je, da izvršimo to delo najpozneje takrat, ko začnemo goniti živino na domači pašnik, ali pri pomanjkanju tega na v to prirejeno tekališče. Na domačem pašniku se živina polagoma privadi na pašo, hojo, na menjava gorkote, zrak, veter in sploh na vsako vreme. Posebno je važno, da se živali privadijo na hojo. Čim daljša je pot v planine, tem bolj je potrebno, da privajamo živali na hojo. Ako nimamo doma ali blizu doma pašnika, potem moramo spuščati iz prej navedenih razlogov živino, zlasti mlado govedo, ki gre morda šele prvič v planino, v tekališče. Ko postanejo noči že bolj mile in niso več premrzle, začnimo puščati živino tudi ponoči v začetku po eno, potem po dve uri itd. v tekališču, da se utrdi in postane odporna napram raznim vremenskim vplivom. Če tako polagoma utrjujemo živali, jih obvarujemo pred marsikatero boleznijo, ki jo lahko povzroči prehlad. Izognemo pa se tudi večjim izgubam na mleku pri mlečnih kravah, in na živi teži, kar se vedno več ali manj pojavlja, ko pride živina na planino. Takšno utrjevanje je potrebno posebno za živali, ki pridejo na take planine, kjer so le slabi ali zasilni hlevi ali kjer jih sploh ni.

Nikjer doma, še manj pa v planinah, ne bi smela manjkati domača lekarna, da lahko nudimo prvo pomoč ponesrečeni ali oboleli živali. Za slučaj slabega vremena (posebno nepričakovanega snega) in za obolele živali mora biti na planinskem pašniku vsako leto pripravljeno in v zalogi tudi nekaj sena. Prej ko gremo z živino v planine, morajo biti

**V vsako hišo
„Domoljuba“!**

tamkaj v redu tudi vse ograje in pregraje pašniških oddelkov, napajališča, hlevi, stanovi in zavetišča. Čas, kdaj naj odženemo živino v planino, bi se moral predvsem ravnati in biti odvisen od rase paše na pašnikih. Če spravimo živali prezgodaj na planinski pašnik, ko paša še ni dovolj zrastle, je to slabo za pašo in živali. Radi pomanjkanja zadostne in dobre paše so živali prisiljene žreti tudi take rastline, ki škodujejo njih zdravju. Za število živine, ki naj gre na planinski pašnik, sme in mora biti merodajna le množina paše. Vedno je bolje in gospodarsko, da preredimo na planinskem pašniku v pašni dobi 100 glav živine dobro, kakor pa 120 ali več glav slabo ali prav slabo. ip.

Gospodarske vesti

Cene

g Nestalnost naših cen. Narodna banka je objavila indeks cen za marec t. l., iz katerega je razvidno, da cene domačim pridelkom padajo, medtem ko cene uvoznih predmetov naraščajo. Iz tega poročila je razvidno, da je ostala kupna moč našega dinarja v notranjosti enaka, oziroma se je celo nekoliko zvišala, četudi je naš dinar v inozemstvu tako padel, da je morala država zvišati ažižo za 28.5%. Posledica tega je, da se je cena uvoznim predmetom znatno zvišala in s tem še bolj prizadela domače konsumente. Indeks cen v posameznih skupinah je bil naslednji:

	marec	februar	marec
Proizvodi:	1932	1933	1933
rastlinski	70.3	65.5	61.7
živalski	57.6	60.1	58.0
rudninski	75.7	76.8	75.5
industrijski	68.8	73.0	73.6
skupno	67.3	68.4	67.0
izvozní	65.3	61.0	58.0
uvozni	64.4	74.9	76.2

Iz tega vidimo, da so rastlinski in živalski proizvodi, kar kmet odproda, znatno padli; nekoliko tudi rudninski. Torej vse, kar izvažamo, je nazadovalo v ceni. Kar pa sami doma rabimo, se je zvišalo.

Tako je domača industrija hitro dvignila cene svojih proizvodov, ko je dinar v inozemstvu izgubil na vrednosti. Močno so narasle cene uvoženim predmetom, medtem ko so padle našim izvoženim proizvodom. Največji padec je zaznamovati pri žitu, fižolu in senu; češplje in marmelade so se nekoliko podražile. Močno so padle cene zaklani živini in jajcem, izboljšale so se cene prašičev in njih izdelkov. Med industrijskimi proizvodi so se podražili opekarski izdelki in cement, ker se je ta produkcija kartelirala; padla je cena moki in otrobom. — To nesoglasje med prodajnimi cenami proizvodov in nakupnimi cenami potrebščin mora dovesti do vedno večjega osiromašenja naših konsumentov v veliko škodo celotnega narodnega gospodarstva.

g Lesno tržišče. Povpraševanje za tesan les je vedno večje, cene so pa precej stalne. Produkcija tramov se je povečala in balažiti je z zadovoljstvom, da se sedaj na izdelavo te vrste lesa polaga večja pažnja. Ker so zaloge starih tramov večalimanj že izčrpane in je novo blago lepo izdelano, je upati na boljše cene. Tudi v bukovini, zlasti v parjeni, je produkcija zvečana. Če je bukovina dobro obdelana, žamana ali nežamana, je za njo lahko dobiti odjemalca. V mehkelem lesu se išče povečini tretja vrsta, v hrastovini pa vlada zastoj. V drvah se odda tupatam kaka manjša množina, vendar je doba drv že minula. — Tudi sezona testonov se bliža h koncu in cena jim je popustila. To je naravno, ker so potrošniki krili svoje potrebe že v začetku leta. Sedaj se vršijo le prevzemi tega blaga; lesnim producentom kaže do jeseni ustaviti proizvodnjo testonov. — Francija je kupila od Avstrije za 10 milij. šilingov (100 milij. Din) mehkega lesa, kar pomeni za lesno industrijo in za izvoz lesa znatno postavko. Tak les ima tudi Slovenija in bi lahko nadomestila Avstrijo, če bi se nam posrečilo dobiti tudi trgovske zveze s prijateljsko Francijo.

g Gospodarski stroji in orodje bo razstavljeno v posebni skupini na letošnjem XIII. Ljubljanskem velesejmu od 3. do 12. junija. Zastopani bodo izdelki naše

države, Avstrije, Čehoslovaške, Holandije, Francije, Italije, Kanade, Madjarske, Nemčije, Švedske in Amerike. Naši gospodarji bodo imeli tu najlepšo prilžnost, da si izberejo pluge, brane, kosilne stroje, mlatilnice, čistilnice, slamoreznice, pluge za okopavanje in osipanje, traktorje, lokomobile, motorje in veliko število najrazličnejšega orodja. Večina strojev bo v obratu, gnanih z lokomobilami, motorji in električnim tokom.

Razno

g Izvoz koruze v Francijo. Po daljših pogajanjih je francoska vlada dovolila Jugoslaviji uvoz 5000 vagonov koruze v Francijo po znižani carini od 40%. Ta množina predstavlja vrednost 24 milij. Din. Toda to je primeroma mala količina, če pomislimo, da ima Jugoslavija za izvoz razpoložljivih 40.000 vagonov koruze. Sicer se pa čuje, da se tudi druge države zanimajo za našo koruzo ter se že pogajajo z izvozniki.

g Omejitev uvoza lesa v Nemčijo in Italijo. V stremljenju po osamosvojitvi je nemška vlada začela omejevati uvoz lesa, s čemer je prizadela zlasti Poljsko, Rusijo, Češko in Avstrijo. Naša država s tem ni naravnost prizadeta, pač pa posredno. Te države bodo sedaj skušale svoj les vreči na italijanski trg, kjer se bo začela ostra konkurenca, ki jo bomo še najhujše občutili mi, ki dandanes še precej obvladamo tamošnji lesni trg. Sicer je pa opaziti, da Italija čim dalje več izvaž v Argentinijo, kamor je šlo leta 1931 za 2.8 milij., leta 1932 pa že za 3.1 milij. lir lesa. Čim več ga bo Italija izvozila, tem več ga bo tudi lahko uvozila. Naši lesni trgovini bi bilo pa pomisliti, če se ne bi dal direktno zavojevati argentinski lesni trg, ko imamo itak trgovsko mornarico, ki je sedaj premalo zaposlena.

g Madjarsko kmetijstvo in kmetje. Madjarska vlada je objavila najnovejše podatke o stanju tamošnjega kmetijskega posestva, iz katerih je razvidno, da ima ta država vseh skupaj 851.913 zemljiških posestnikov. Izmed teh je 827.221, ki imajo posestva do 50 oralov zemlje, 23.445 od 50—100 oralov, 1244

od 100—1000 oralov in 89 nad 1000 oralov. Za nepoučene izgleda ta statistika, kakor da imajo mali kmetje večino poljedelske zemlje v svojih rokah. Iz teh števil ni pa razvidno, da ima teh 89 veleposestnikov po 20.000—30.000 in še več oralov zemlje v svoji lasti, tako da ima to malo število skoraj ravno toliko zemlje v lasti kakor ogromna množina od 850.000 kmetov skupno. Na ta način zna madjarska vlada prikriti pravo stanje domačega veleposestva, ki danes pravzaprav obvlada vso gospodarsko politiko v tej državi. Razumljivo je torej, če madjarski kmet trpi pod današnjo krizo hujše nego oni v ostalih agrarnih državah, ker mu gospodarsko politiko krojijo le veleposestniki.

g Stanje živine v državi. Število živine v naši državi je v zadnjih letih zelo padlo, kakor je razvidno iz uradnih podatkov, ki so bili pred kratkim objavljeni. Tako šteje Jugoslavija 3.812.000 goveda, 1.161.000 konj, 2.923.000 prašičev in 7.953.000 ovc. V prejšnjih letih je bilo okrog 6 milij. goveda in 11 milijonov ovc. Tako nazadovanje živine je znak najhujše agrarne krize, povzročene po odpadlem izvozu.

Pravni nasveti

N. T. Z. g. Pišite Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, da Vam brezplačno pošlje katalog, kjer lahko izberete mladinske knjige in pesmarice.

Pot v sadovnjaku. M. H. S. Po Vaši parceli vodi steza, ki jo sosed uporablja nad 30 let. Poleg te parcele ste kupili drugo parcelo, a prvo ste zasadili s sadnim drevjem. Kakih 25 m od imenovane steze vodi v isti smeri državna cesta. S sosedom ste se nekaj sprli in on zahteva, da morate oklestiti sadno drevje, da bo mogel voziti tako, kot preje. — Če je sosed uporabljal stezo čez Vaše parcele, ki je sedaj sadni vrt, skozi 30 let, mu te pravice tudi za bodoče ne morete braniti. Če je sosed v teh letih tudi vozil čez Vaše parcele, mu morate sešar v sadovnjaku ob potu (stezi) oklestiti drevje, da lahko s senenim vozom pride do ceste.

Meja v vinogradu. R. M. M. V vinogradu imate mejnike postavljene precej na gosto, a kljub temu sili sosed pri kopanju med mejnike, tako da teče meja od kamna do kamna v neravni črti. Radi tega ste povabili sosedu, da uredite točno mejo. Sosed ni pri-

šel in ste sami v prisotnosti dveh mož postavili kolce za mejo. Vse te kolce je sosed sedaj zmetal ven. Kaj storiti? — Če se s sosedom ne morete sporazumeti, da skupaj določite mejo, ne more meje določiti sam mejaš. V takem slučaju določa mejo sodnik na licu mesta. Meja se določi po zadnjem mirnem vživanju. Stroške postopanja ima plačati vsak mejaš do polovice, razen v onih slučajih, kjer je mejaš očitno povzročil motenje mirne posesti in sme sodišče naložiti stroške docela ali deloma stranki, ki je spor povzročila.

Dedovanje. K. J. S. Vaša mati je imela dva nezakonska otroka, dečka in deklico, preden se je poročila z Vašim očetom in ste Vi edini otrok iz tega zakona. Mati je skrbela za svoje otroke in je nezakonski hčerki dala ob možitvi tudi doto. Sedaj imata mati in Vaš oče skupno posestvo, na katerem Vi stalno pomagata. Ker Vam starši še ne marajo izročiti posestva, vprašate, kaj bi dobili, če umrje mati brez oporoke. Ali imata po polubrat in sestra iste pravice kot Vi? — Ločiti morate med premoženjem, ki je last Vaše matere, in premoženjem, ki je last Vašega očeta. Če umrjeta oče in mati brez oporoke, ste Vi edini zakoniti dedič po očetovi imovini, dočim ste po materi zakoniti dediči i Vi i Vaša po polusestra in potomci umrlega po polubrata, vsaki do ene tretjine. Že izplačana dota se pri zakonitem dedovanju ne vračuna, ampak samo tedaj, če zakoniti dedič ne prejme niti dolžnega deleža.

Drevje na meji. J. Š. Šk. Sosed je nasadil drevje ob meji tako, da je nekaj dreves bolj na Vaši zemlji kakor na njegovi. Vprašate, kako da opozorite sosedu na to. — Svetujemo Vam, da s sosedom-mejašem skupno pregledate mejo ter da najprvo točno ustanovite pravo mejo. Potem boste takoj videli, če so zasajena drevesa na Vaši ali sosedovi zemlji. Po sporazumni ugotovitvi meji lahko brez skrbi izkopljete tuje drevo iz Vaše zemlje. Če pa ne bo sporazuma glede meje, sme vsaka stranka zahtevati, da sodišče določi mejo, ki jo bo sodišče tudi določilo po zadnjem mirnem vživanju.

Prispestevanje pravic na javni lastnini. L. O. J. Leta 1896 ste kupili njivo, ki ste jo preuredili v zelnik. Ob koncu tega zelnika pelje poljski pot, poleg poti pa je luža, v katero se je v teku leta ob deževju iztekala vsa voda s poti z blatom vred, tako da je luža služila Vam za gnojenje zelnika. Sedaj je občina to pot nasula, napravila jarek na drugi strani poto, tako da se s te poti ne more več voda stekati v Vašo lužo in ste sedaj izgubili gnojnico, ki ste jo 36 let mirno vživali. Vprašate, če niste že priposestvovali pravice namakanja luže? — Če bi bila pot zasebna last, potem ste že s 30 letnim mirnim vživanjem priposestvovali pravico do rednega letnega gnoja s tega poto. Ker pa je pot občinska, torej javna last, je po zakonu

priposestvovalna doba 40 let. Pravice do vživanja odpadkov s te poti torej niste še priposestvovali in ne morete od občine zahtevati nikake odškodnine.

Novi sosed. I. S. D. M. P. Novi sosed je napravil betonski zid 1.80 cm visok tik poti, ki je last drugega sosedu, a jo smete uporabljati Vi in novi sosed. Ob tej poti imate živo mejo. Sedaj je novi sosed ob tej poti izkopal jarek, a Vi se bojite, da se bo radi tega posušila Vaša živa meja. Vprašate, kdo je gospodar tega poto, ki ga vsi uporabljate. — Lastnik poto je oni sosed, na čigar ime je ta svet še vknjižen. Ker pa vsi pot uporabljate, ste tudi dolžni, da vsi vzdržujete pot. K vzdrževanju poto spada tudi jarek ob potu. Radi tega jarka torej Vi ne morete ugovarjati. Le če je ta jarek izkopan v Vaš svet, potem lahko uspešno ugovarjate.

Plot kot meja. K. M. Od leta 1894 ste posestnik in že takrat je bil plot zasajen kakor danes; ves čas tudi svet ob plotu. Sedaj se je priženil novi sosed, ki zahteva za mejo ravno črto, kakor v mapi, in hoče, da deloma umaknete plot. — Ker uživate svet do poto v dosedanjem obsegu nad 30 let, ste si ves ta svet, tudi če se ne njema z mejami v mapi, priposestvovali in Vas nihče ne more prisiliti, da umaknete plot.

Težave matere-vdove. I. U. I. R. Po smrti Vašega moža se je vrnila zapuščinska razprava. Velja torej med Vami in polnoletnimi otroci dogovor, kakor ste ga sklenili pri razpravi in ki je zapisan v sodnem spisu. Pojdite ob priliki na okrajno sodišče, da Vam pokažejo Vaše zapisane pravice. — Otroci, ki imajo vso oskrbo na domu staršev in pomagajo pri gospodarskem delu, ne morejo za to svoje delo zahtevati posebne nagrade, razen če dokažejo, da so jim starši za njihovo delo obljubili res posebno nagrado. — Dokler je parcela prepisana na Vaše ime, ne more sin, ki je dedoval očetovo posestvo, zahtevati, da se Vaša parcela prepíše na njega. Pač pa Vi lahko daste na svoje ime prepisati oni del gmlajne, ki je pri delitvi bila pomotoma prepisana na možovo ime, a pripadala je Vaši parceli.

Pravdni stroški. M. A. Lj. Kupili ste v trgovini nekaj orodja na up in ste obljubili, da boste plačali, čim bo mogoče. Trговец Vas je po preteku pol leta opomnil na plačilo in Vam stavil rok, do kdaj imate plačati, sicer Vas bo tožil. Tudi po preteku tega roka niste plačali dolga. Sedaj Vas je trговец tožil po odvetniku. Preden ste dobili tožbo od sodišča, ste plačali račun po pošti trгоvcu. Vprašate, kdo je dolžan plačati pravdne stroške. — Po našem mnenju ste bili dolžni plačati dolg najkasneje v roku, ki ga Vam je trговец stavil v opominu. Ker tega niste storili, je trговец opravičeno Vas tožil, ker v tem času se ni prejel Vašega plačila. Ker ste torej dali povod za tožbo, ste dolžni plačati vse pravdne stroške.